

Říká se, že každá společnost má takové umění a takové divadlo, jaké zasluhuje. Možná, že toto tvrzení není správné v celém rozsahu, ale tají přece jádérko pravdy, neboť divadlo bylo vždycky skutečností společenskou. Divadlo bylo a je projevem veřejného mínění. Jestliže tato věta platí obecně a v každém národním kontextu, platí v Čechách dvojnásob. Osudy našeho novodobého divadla zobrazují cestu, kterou se bral národ. Síla a nádherná životnost mladé společnosti vznesla podvakrát klenbu svého divadla a vdmychla jevištní tvorbě ducha, který nás dodnes uchvacuje a který zní v tónech Smetanovy hudby.

Snad lze namítat, že doby národní mladosti jsou tytam, snad je možno ukázat, že vědomí pospolitosti bylo oslabeno rozrůzněním, jež dělí celek na zájmové vrstvy, snad je nutno přiznat, že se cesty řečených vrstev kříží, ale to vše je ve shodě s vývojem. Současná společnost se uvázala v dědictví, jež vzrůstá a jež se větví v korunu, která zachycuje všechny světové bouře a zní všemi bouřemi. Tato účast na vesmírném dramatu, tento vývoj k složitosti je sám život. Nic není marnější než snění nad starou slávou a nic není tak zhoubné jako napodobování vlastní minulosti. My všichni zajisté máme povědomí tradice, ale současně víme, že tato tradice znamená živé tvoření v nepřetržité souvislosti.

Každý z nás je snad postaven před jiný úkol a každý z nás vidí své úkoly pod jiným úhlem. Již dávno nás neunáší táž nálada. Jsme rozliční přízvukem svých zájmů, svých věr a svých názorů, ale žádná různost nemůže zastřít základní potřebu nás všech, potřebu svobody a vývoje. Vývoj je zajisté nejdražší slovo, jež chceme podle své tradice opakovat, neboť kdykoli génius národa vznesl svou pochodeň, vždy jeho pohyb odpovídal tajemnému posouvání sil, jež v tisíce-

rých obdobách prací všedních i vznešených uskutečňuje vývoj na celé národní frontě. Jestliže pak v některém období zazněla básnická řeč ze scény slavně a jestliže Libuše okouzlovala, byla to vždy zásluha mistrů i zásluha obecnostva, neboť není jedněch bez druhých. Mistři a obecnostvo věrné zásadě, že vně vývoje není ani tvorby ani života, tvoří pak divadlo veliké a uchvacující.

Některým pozorovatelům se zdá, že časový úsek, který teď právě procházíme, má znaky doby přechodné a neustálené. Říká se, že myšlenkové proudy narážejí na sebe příliš ostře a že znesnadňují práci, ale o podobných věcech lze stejným právem tvrdit, že naopak tvoří dokonalé pracovní předpoklady. Přítomná doba je dramatická a svým způsobem i veliká. Za našich dnů se opět rozhoduje o pokroku lidstva či o jeho zvratu, za našich dnů se opět rozhoduje o životě či smrti národů. V podobné dramatické hře nemůže zůstat divadlo místem pouhé podívané a sleduje opět své velké poslání. Scéna hledá tedy své obecnostvo. Oslovuje vás a žádá, abyste s ní, s pokornou dělnicí kultury, vytvořili divadelní obec, která by k palčivým otázkám dne odpovídala jasně ANO a NE. S vaší účastí a s vaším zájmem stane se divadlo opět jevištěm, jímž kráčí život.